

***THE VARIOUS VALENCES OF THE DECLARATION OF INVOKING THE
RESCISSION***

Luiza-Cristina Gavrilescu, Assistant, PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Rescission can operate only if the creditor invokes this remedy, as an alternative to the enforcement request. Even in the case of a rescission by operation of law, the creditor must express his option, by issuing a notification, in order to activate either the specific legal provision, or the rescission clause, these representing the rescission's basis.

Keywords: invocation of the rescission; notification; unilateral declaration; termination pact; formal notice.

Introducere

În reglementările contemporane, comparativ cu cele tradiționale, nu mai prezintă relevanță deosebită nici condiția cuplei debitorului și nici rolul sancționator al rezoluțiunii¹, poziții însușite, poate nu suficient de categoric și de legiuitorul român. Modelul noului Cod civil l-au constituit reglementările moderne, în special prevederile Codului civil italian, care îngăduie creditorului să opteze între două forme a rezoluțiunii: judiciară și unilaterală², în timp ce majoritatea legislațiilor consacră doar forma rezoluțiunii unilaterale, fără a recunoaște și alte varietăți ale rezoluțiunii (legală, judiciară sau convențională)³. Este însă discutabilă includerea în noua legislație română a tuturor formelor rezoluțiunii, câtă vreme nici chiar propunerile de codificare a dreptului privat nu le menționează⁴.

1. Evoluția reglementării formelor rezoluțiunii

În alcătuirea Codului civil român de la 1864, rezoluțiunea era consacrată de textele art. 1020-1021 C. civ., în principal sub forma rezoluțiunii judiciare, care presupunea că numai judecătorul putea să aprecieze dacă neexecutarea obligațiilor de către una din părți era atât de gravă, încât să atragă desființarea contractului⁵. De altfel, sub influența dreptului canonic, venită pe filieră franceză, rezoluțiunea a fost considerată drept o formă specială a răspunderii civile, funcționând cu titlu de sancțiune pentru neexecutarea culpabilă a obligațiilor asumate contractual⁶.

Cât privește rezoluțiunea legală, un astfel de caz era configurat de prevederea art. 1370 C. civ. în materia vânzării de denariate, iar alte cazuri similare erau instituite de art. 67 și 69 din fostul Cod comercial⁷.

Rezoluțiunea convențională era prefigurată de construcțiile elaborate de doctrină și preluate de jurisprudență sub forma pactelor comisorii, instituite pe grade⁸. Deși rolul lor era

¹ A se vedea B. Starck, H. Roland, L. Boyer, *Obligations. Contract*, Ed. Litec, Paris, 1989, p. 699.

² A se vedea art. 1453-1455 C. civ. it.

³ A se vedea art. 323 BGB (C.civ. german).

⁴ A se vedea Principiile UNIDROIT 2010, art.7.3.1.; PDEC art. 9.303 ; DCFR art. III-3.501.

⁵ A se vedea Luiza-Cristina Gavrilescu, *Rezoluțiunea contractului: remediul subiectiv sau obiectiv?*, în Revista Acta Universitatis "Lucian Blaga" Sibiu, seria Jurisprudentia nr. 1/2014.

⁶ A se vedea L. Pop, I. F. Popa, S. I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 279.

⁷ A se vedea D. Chirică, *Tratat de drept civil. Contracte speciale. Vânzarea și schimbul*, Ed. C. H. Beck, București, 2008, p. 496.

⁸ A se vedea V. Stoica, *Rezoluțiunea și rezilierea contractelor civile*, Ed. All Educational, București, 2004, p. 25.

acela de a restrânge intervenția instanței, totuși, chiar și în forma celor mai energice, de gradele trei și patru, care interveneau de drept, sau de plin drept (după cum era sau nu necesară punerea în întârziere a debitorului), rezoluțiunea nu intervenea automat, ci doar ca urmare a pronunțării unei hotărâri judecătorești⁹. Modelul acestor construcții l-a constituit chiar dreptul roman, unde rezoluțiunea nu era admisă decât în temeiul unor prevederi contractuale numite „*lex commissoria*”. Clauza *lex commissoria* a fost considerată cu timpul o clauză implicită, o regulă de fier a dreptului roman¹⁰.

Noul Cod civil român a consacrat mai multe forme ale rezoluțiunii, valorificând surse diverse de inspirație: rezoluțiunea judiciară și cea legală le-a preluat din vechea reglementare, rezoluțiunea convențională a rezultat din transpunerea pactelor comisorii din practica judiciară, iar rezoluțiunea unilaterală a importat-o după modelul legislațiilor străine contemporane.

În materia rezoluțiunii judiciare, s-a invocat că menținerea acestei forme este justificată prin certitudinea oferită creditorului că desființarea contractului, dispusă ca urmare a verificării instanței, nu va putea fi considerată drept abuzivă. Astfel, interesul vizat ar consta în eliminarea riscurilor pe care le incumbă propria apreciere a gravității neexecutării¹¹.

Referitor la rezoluțiunea unilaterală, adoptarea ei a fost apreciată drept salutară, fiind pentru prima dată recunoscută în dreptul românesc, spre deosebire de sistemul *common law*, în care a reprezentat dintotdeauna varianta de bază a rezoluțiunii¹².

Cât privește rezoluțiunea legală, s-a ridicat problema lipsei aplicabilității practice, în condițiile în care cazurile sale de incidență sunt aproape inexistente. Astfel, este de remarcat că prevederile art. 1725 C. civ. din materia vânzării de bunuri mobile, care sunt corespondentul art. 1370 din vechiul Cod civil, nu mai instituie o rezoluțiune de drept, ci doar o punere în întârziere de drept a creditorului cumpărător care nu-și aduce la îndeplinire obligația de ridicare a mărfurilor¹³.

În legătură cu rezoluțiunea convențională, atașamentul față de practica inserării clauzelor rezolutorii, în pofida inexistenței unui corespondent în legislațiile altor state, este criticat din perspectiva utilității lor în raport cu alternativa invocării rezoluțiunii unilaterale¹⁴.

2. Diferențele privind modul de declanșare a rezoluțiunii

În ceea ce privește rezoluțiunea judiciară și cea unilaterală, din formularea alin. (1) al art. 1550 C. civ. rezultă că declanșarea lor se realizează la solicitarea creditorului, formulată prin cererea de chemare în judecată, respectiv prin declarația unilaterală de rezoluțiune. Prin urmare, în cadrul rezoluțiunii judiciare, manifestarea de voință a creditorului nu determină prin ea însăși desființarea contractului, urmând ca aceasta să intervină prin hotărârea definitivă a instanței, pe când, în cazul rezoluțiunii unilaterale, manifestarea de voință a

⁹ A se vedea V. Stoica, *Rezoluțiunea ...*, op. cit., p.114.

¹⁰ A se vedea R. Zimmermann, *The New German Law of Obligations: Historical and Comparative Perspectives*, Ed. Oxford University Press, 2005, p. 801.

¹¹ A se vedea L. Pop, I.F. Popa, S. I. Vidu, op. cit., p. 293.

¹² A se vedea H. Beale, *Chity on Contracts*, vol. I, *General Principles*, Ed. Sweet / Maxwell Ltd, 2008, UK, p.1394.

¹³ În același fel se dispune prin art.1727 C.civ., care permite vânzătorului unui bun mobil să declare rezoluțiunea pentru neplata prețului, fără punere în întârziere, în cel mult 15 zile de la data predării și să ceară restituirea bunului aflat în posesia cumpărătorului. Mai există dispoziții speciale prin care se indică anumite repere concrete pentru determinarea gradului însemnat al neexecutării, de natură a atrage rezoluțiunea. Astfel, textul art. 1743 C. civ. arată că rezoluțiunea unui contract de vânzare a unui imobil cu indicarea suprafeței poate fi cerută de cumpărător, dacă suprafața reală este mai mică decât cea trecută în contract și din cauza diferenței de suprafață, bunul nu mai poate fi folosit în scopul în care a fost cumpărat.

¹⁴ A se vedea C. Popa, Andreea Lisevici, *Probleme privind rezoluțiunea contractului în Noul Cod civil (II)*, în Revista română de drept al afacerilor nr. 9/2012, disponibil la www.noulcodcivil.ro.

creditorului trebuie doar să fie comunicată debitorului, pentru ca încetarea contractului să se producă, fiind considerată din acest motiv ca o formă de justiție privată¹⁵.

În schimb, referindu-se la rezoluțiunea convențională și cea legală, formularea alin. (2) al art. 1550 C. civ. arată că aceasta intervine *de plin drept*. Sensul propriu al sintagmei *a opera de drept* este acela că producerea efectelor rezoluțiunii intervine automat, de la sine. În plus, când această construcție este așezată în antiteză cu aceea de „la cerere”, interpretarea *per a contrario* conduce la concluzia că efectele juridice scontate intervin independent de formularea de către titularul dreptului de creanță a vreunei notificări a manifestării sale de voință.

Considerând, prin reducere la absurd, că această apreciere este corectă, ar însemna că desființarea contractului intervine prin simplul fapt al neexecutării obligațiilor descrise de textele legale sau de pactele comisorii, după cum rezultă din prevederea art. 1553 C. civ. O astfel de premisă este greșită, întrucât concluzia la care ne conduce este una falsă și anume aceea că voința creditorului este indiferentă în ceea ce privește soarta raportului obligațional¹⁶. S-ar deduce astfel, în mod greșit, că, în cazul în care obligațiile contractuale nu ar fi îndeplinite de debitor, creditorul nu ar putea împiedica desființarea contractului și ar trebui să asiste pasiv la producerea consecințelor generate de un astfel de eveniment¹⁷.

Așadar, indiferent de forma rezoluțiunii, desființarea contractului, prin modalitățile de operare specifice fiecăreia în parte, intervine numai ca urmare a cererii creditorului.

2. Manifestarea dreptului potestativ al creditorului de a alege rezoluțiunea

Solicitarea de a declanșa rezoluțiunea contractului este expresia manifestării dreptului potestativ de opțiune al creditorului¹⁸. Consacrarea acestei prerogative este realizată în cadrul enunțării generale, în art. 1516 alin. (2) C. civ. a remediilor alternative puse la dispoziția creditorului în eventualitatea în care, fără justificare, debitorul aflat în întârziere nu își execută obligația. Din plasarea pe poziția de la pct. 2 a remediului rezoluțiunii, după ce pe poziția de la pct. 1 se statuează dreptul de a solicita executarea silită, rezultă întâietatea firească pe care legiuitorul o acordă soluției de menținere a contractului și de îndeplinire a obligațiilor la care s-au angajat părțile, cu posibilitatea obținerii și de daune interese¹⁹. Prin urmare, renunțarea la prima opțiune și aplicarea soluției de la pct. 2 care, în forma cea mai severă, presupune ruperea legăturii contractuale, nu poate fi realizată decât de către creditor, titularul dreptului subiectiv recunoscut de art. 1516 C. civ. De altfel, renunțarea la un drept nu se prezumă, conform art. 13 C. civ., ci trebuie să fie întotdeauna exprimată neîndoielnic.

Ilustrarea dreptului potestativ al creditorului și indicarea rezoluțiunii drept remediu subsidiar, care se aplică numai dacă creditorul nu cere executarea silită a obligațiilor, sunt reiterate și de conținutul art. 1549 alin. (1) C. civ.

Invocarea rezoluțiunii de către creditor trebuie să se manifeste neechivoc pentru ca neexecutarea obligației de către debitor să atragă desființarea contractului²⁰. În funcție de

¹⁵ A se vedea V. Stoica, *Declarația unilaterală de rezoluțiune*, în *Dreptul* nr. 8/2006, p.41.

¹⁶ A se vedea I. Fl. Popa, *Rezoluțiunea și rezilierea contractelor în Noul Cod civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 191.

¹⁷ A se vedea Luiza- Cristina Gavrilă, *The meaning of the expression : rescission by operating of law*, in *AGORA International Journal of Juridical Sciences* no. 4 /2013, pp. 49-54.

¹⁸ A se vedea I. Najar, *Le droit d'option, Contribution à l'étude du droit potestatif et de l'acte unilatéral*, Ed. LGDJ, Paris, 1967, p. 45.

¹⁹ A se vedea D. A. Ghinoiu, în *Noul Cod Civil. Comentariu pe articole*, coord. Fl. A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei, Ed. C.H.Beck, București, 2012, p. 1596.

²⁰ A se vedea Marieta Avram, *Actul unilateral în dreptul privat*, Ed. Hamangiu, București, 2006, p. 159.

forma rezoluțiunii, diferă și forma de manifestare a voinței creditorului de a se aplica remediul rezoluțiunii, cât și valențele acesteia²¹ :

- pentru rezoluțiunea judiciară, creditorul formulează o cerere de chemare în judecată, aprecierea oportunității rezoluțiunii urmând a fi realizată în condiții de contradictorialitate, de către instanța de judecată;

- pentru rezoluțiunea unilaterală, creditorul formulează o declarație de rezoluțiune, aprecierea oportunității rezoluțiunii realizându-se în mod unilateral, de creditorul însuși;

- pentru rezoluțiunea legală, creditorul formulează o notificare de rezoluțiune, aprecierea oportunității rezoluțiunii fiind deja realizată prin voința legiuitorului;

- pentru rezoluțiunea convențională, creditorul formulează o notificare de rezoluțiune, aprecierea oportunității rezoluțiunii fiind deja realizată prin acordul prealabil al părților.

Aprecierea oportunității rezoluțiunii are în vedere gravitatea neexecutării, caracterul însemnat al acesteia constituind una din condițiile esențiale ale rezoluțiunii. Dacă neexecutarea nu este suficient de gravă, creditorul va putea obține doar o reducere a propriei obligații corelative, conform art. 1516 alin. (2) pct. 2 C. civ., cu referire la 1551 C. civ.²².

3. Delimitarea notificării de invocare a rezoluțiunii de notificarea de declarare unilaterală a rezoluțiunii

Notificarea de invocare a rezoluțiunii de drept se deosebește deci de notificarea menționată în art. 1552 C. civ., prin care se emite declarația unilaterală de rezoluțiune. Spre deosebire de declarația unilaterală de rezoluțiune, invocarea rezoluțiunii nu are rolul de a efectua o evaluare a neexecutării, ci doar de a anunța intenția creditorului de a se prevala de dreptul său de a desființa contractul²³. Mai precis, rolul notificării la rezoluțiunea de drept este doar acela de a atrage desființarea contractului, nu de a îi stabili cadrul de operare, ca prin notificarea declarației unilaterale²⁴. Dacă solicitarea de rezoluțiune nu se încadrează în limitele prefigurată de lege sau de pact, ea va putea fi asimilată unei declarații unilaterale de rezoluțiune, urmând a fi supusă, la cererea debitorului, cenzurii instanței în ceea ce privește aprecierea gravității neexecutării.

Desigur că pentru a atrage desființarea contractului, notificarea de rezoluțiune trebuie să se materializeze într-un înscris ce va fi comunicat debitorului în condițiile art. 1522 C. civ., odată cu notificarea punerii în întârziere, sau separat, după expirarea termenului suplimentar de executare. În schimb, notificarea declarației unilaterale de rezoluțiune se va supune regulilor de comunicare a actelor unilaterale stabilite de art. 1326 C. civ., pentru a-i da debitorului posibilitatea să ia cunoștință de decizia creditorului prin care a stabilit că neexecutarea anumitor obligații atrage rezoluțiunea și eventual să o combată sub aspectul eficacității²⁵.

Pentru asigurarea opozabilității față de terți, art. 902 alin. (2) pct. 11 C. civ. menționează obligativitatea notării în cartea funciară a pactelor comisorii, care reprezintă temeiul rezoluțiunii convenționale, cât și a declarației de rezoluțiune, care reprezintă temeiul rezoluțiunii unilaterale. Tot astfel, pentru a marca operarea rezoluțiunii, va fi util să se noteze și invocarea pactului comisorii²⁶.

²¹ A se vedea I. Adam, *Drept civil. Obligațiile. Contractul*, Ed. C. H. Beck, București, 2011, p. 428.

²² Prin aplicarea remediului reducerii prestațiilor se realizează o adaptare a contractului.

²³ A se vedea Cristina Zamșa, în Fl. A. Baias ș. a. coord., *Noul Cod Civil. Comentariu ...*, op. cit., p. 1644.

²⁴ A se vedea Cristina Zamșa, *Efectele obligațiilor civile*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 193.

²⁵ A se vedea *Codul civil al României, Îndrumar notarial*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, p. 578.

²⁶ A se vedea C. Popa, Andreea Lisevici, op. cit., disponibil la www.noulcodcivil.ro.

Deși drepturile potestative sunt imprescriptibile, întrucât nu dau naștere în mod direct unui drept la acțiune²⁷, invocarea rezoluțiunii trebuie realizată în termenul de prescripție al acțiunii în rezoluțiune, fiind aplicabile prin analogie regulile art. 1552 alin. (2) C. civ.

4. Delimitarea notificării de invocare a rezoluțiunii de notificarea de punere în întârziere

Intervenția *de drept* a rezoluțiunii nu presupune și o operare *de drept* a punerii în întârziere, regula fiind aceea a emiterii de către creditor a unei notificări, după cum rezultă din art. 1553 alin. (2) C. civ. Totodată, punerea în întârziere *de drept* nu se realizează doar în cadrul rezoluțiunii *de drept*, ea fiind compatibilă și cu celelalte forme ale rezoluțiunii: legală și judiciară. Din acest motiv este importantă stabilirea distincției dintre notificarea de invocare a rezoluțiunii și notificarea de punere în întârziere.

În situația în care punerea în întârziere se realizează de către creditor prin notificare (prin intermediul executorului judecătoresc sau prin orice altă modalitate care asigură dovada comunicării), până la expirarea unui termen rezonabil de executare, rezoluțiunea nu poate opera, conform art. 1522 alin.(4). C. civ.²⁸. Singurele remedii puse la dispoziția creditorului până la expirarea acestui termen adițional, stabilit direct sau indirect, sunt suspendarea propriilor obligații și solicitarea de daune interese²⁹. Rezultă așadar că notificarea de punere în întârziere este în acest caz premergătoare sau concomitentă notificării prin care se invocă rezoluțiunea întemeiată pe pactul comisoriu, sau după caz, pe o prevedere legală³⁰.

În situația în care punerea în întârziere s-a realizat de drept, în baza legii sau a convenției părților, (după ce expirase termenul de executare stabilit prin contract ca dată a scadenței), creditorul poate formula deîndată, conform art. 1523 C. civ., notificarea în vederea producerii efectului rezolutoriu³¹. După primirea declarației de invocare a rezoluțiunii, debitorul nu se va mai putea elibera, prin executarea obligației. Creditorul va fi deci îndreptățit să refuze plata și nu îi va mai putea fi opusă nici procedura ofertei reale urmată de consemnațiune³². După cum s-a subliniat, „ar fi ciudat ca debitorul, în ciuda pactului comisoriu, să poată executa și creditorul să fie ținut de dorința celui dintâi”³³.

Așadar, faptul că debitorul este de drept în întârziere face doar ca notificarea în vederea executării să nu mai fie necesară, însă aceasta nu presupune că nu este necesară nici formularea notificării prin care să invoce rezoluțiunea de drept. În lipsa notificării de rezoluțiune transmise de creditor, rezoluțiunea nu se produce automat, chiar dacă debitorul este de drept în întârziere. Îndeplinirea acestei formalități nu este reglementată în mod expres, deoarece ea nu reprezintă o obligație, ci un drept al creditorului, o modalitate de exprimare neechivocă a opțiunii sale de a renunța la prerogativa de a pretinde executarea silită³⁴. După

²⁷ A se vedea G. Boroi, *Drept civil .Partea generală. Persoanele*, ed. a. IV-a, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 298.

²⁸ A se vedea D. A. Ghinoiu, *op. cit.*, p. 1604.

²⁹ A se vedea G. Boroi, L. Stănculescu, *Instituții în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 192.

³⁰ A se vedea V. Stoica, *Declarația...*, *op. cit.*, p. 46.

³¹ Gh. Gheorghiu, în Fl. A. Baias ș. a., coord., *Noul Cod Civil. Comentariu...*, *op. cit.*, p. 1780.

³² A se vedea V. Stoica, *Declarația...*, *op. cit.*, p. 49.

³³ A se vedea A. Tamba, *Considerații privind cele două forme ale răspunderii civile: răspunderea civilă delictuală și răspunderea civilă contractuală, în lumina dreptului francez și a dreptului român. Există veritabile deosebiri între răspunderea civilă delictuală și cea contractuală? Analiza convențiilor de modificare a răspunderii civile, a punerii în întârziere și a probei culpei, partea a doua*, în *Pandectele române* nr.3/2009, p. 81.

³⁴ A se vedea I. Adam, *op. cit.* p.437.

cum s-a mai menționat, debitorul nu poate solicita el însuși constatarea rezoluțiunii, numai creditorul fiind îndreptățit să aleagă această cale³⁵.

Concluzii

Pentru a se produce efectul extinctiv al rezoluțiunii, manifestarea de voință a creditorului, care renunță astfel la dreptul de a solicita executarea silită, este necesar să fie exprimată neechivoc. Dreptul de opțiune al creditorului prin care invocă remediul rezoluțiunii se exteriorizează diferit, în funcție de forma rezoluțiunii: prin cerere de chemare în judecată la rezoluțiunea judiciară; prin declarație unilaterală la rezoluțiunea unilaterală sau prin notificare comunicată debitorului la rezoluțiunea legală și la cea convențională. Notificarea de invocare a rezoluțiunii de drept are doar rolul de a declanșa rezoluțiunea, operantă în condițiile legii sau ale pactului comisoriu, în timp ce notificarea de declarare a rezoluțiunii unilaterale stabilește și cadrul de operare, definind neexecutarea rezolutorie. Notificarea de invocare a rezoluțiunii poate fi sau nu însoțită și de o notificare de punere în întârziere a debitorului, după cum aceasta se realizează de drept sau de către creditor.

BIBLIOGRAFIE

- Adam, I., *Drept civil. Obligațiile. Contractul*, Ed. C. H. Beck, București, 2011.
- Avram, Marieta, *Actul unilateral în dreptul privat*, Ed. Hamangiu, București, 2006.
- Baias, Fl. A., Chelaru, E., Constantinovici, R., Macovei, I. (coord.), *Noul Cod Civil. Comentariu pe articole*, Ed. C. H. Beck, București, 2012.
- Beale, *Chity on Contracts*, vol. I, General Principles, 2012, Ed. Sweet / Maxwell Ltd, UK, 2008.
- Boroi, G., *Drept civil .Partea generală. Persoanele*, ed. a.IV-a, Ed. Hamangiu, București, 2010.
- Boroi, G., Stănciulescu, L., *Instituții în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012.
- Chirică, D., *Tratat de drept civil. Contracte speciale. Vânzarea și schimbul*, Ed. C. H. Beck, București, 2008.
- Gavrilescu, Luiza-Cristina, *Rezoluțiunea contractului: remediul subiectiv sau obiectiv?*, în Revista Acta Universitatis "Lucian Blaga" Sibiu seria Jurisprudentia nr. 1/2014.
- Gavrilescu, Luiza-Cristina, *The meaning of the expression : rescission by operating of law*, in AGORA International Journal of Juridical Sciences, no. 4 /2013.
- Hamangiu, C., Rosetti- Bălănescu, I., Băicoianu, Al., *Tratat de drept civil român*, vol. II, Ed. All Beck, București, 2002.
- Najar, I., *Le droit d'option, Contribution à l'étude du droit potestatif et de l'acte unilatéral*, Ed. L G D J, Paris, 1967.
- Popa, C., Lisevici, Andreea, *Probleme privind rezoluțiunea contractului în Noul Cod civil (II)*, în Revista română de drept al afacerilor nr. 9/2012, disponibil la www.noulcodcivil.ro.
- Popa, I. F., *Rezoluțiunea și rezilierea contractelor în Noul Cod civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2012.
- Pop, L., Popa, I. F., Vidu, S. I., *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2012.

³⁵ A se vedea G. Boroi, L. Stănciulescu, *op. cit.*, p. 182.

Popineau-Dehaullon, C., *Les r medes de justice privée   l'in xecution du contrat. Etude comparative*, Ed. LGDJ, Paris, 2008.

Starck, B., Roland, H., Boyer, L., *Obligations. Contract*, Ed. Litec, Paris, 1989.

Stoica, V., *Rezoluțiunea  i rezilierea contractelor civile*, Ed. All Educational, București, 2004.

Stoica, V., *Declarația unilaterală de rezoluțiune*, în *Dreptul* nr. 8/2006.

Tamba, A., *Considera ii privind cele două forme ale răspunderii civile: răspunderea civilă delictuală  i răspunderea civilă contractuală, în lumina dreptului francez  i a dreptului român. Există veritabile deosebiri între răspunderea civilă delictuală  i cea contractuală? Analiza convențiilor de modificare a răspunderii civile, a punerii în întârziere  i a probei culpei, partea a doua*, în *Pandectele române* nr.3/2009.

Turcu, I., *Noul Cod civil. Legea nr. 287/2009, Cartea a V a. Despre obligații, art. 1164-1649. Comentarii  i explica ii*, Ed. C.H. Beck, București, 2011.

Zamșa, Cristina, *Efectele obligațiilor civile*, Ed. Hamangiu, București, 2013.

Zimmermann, R., *The New German Law of Obligations: Hystorical and Comparative Perspectives*, Ed. Oxford University Press, 2005.

****Codul civil al României,  ndrumar notarial*, Ed. Universul Juridic, București, 2011.